

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania S. Z.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o zapłatę składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 lutego 2025 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 20 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 423/22 (WSC U 24/24),

- 1. oddala zażalenie,**
- 2. nie obciąża S. Z. kosztami postępowania zażaleniowego
strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 7 grudnia 2023 r. oddalił apelację S. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z 21 marca 2022 r., który oddalił jego odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle z 29 września 2021 r., określającej wysokość należności z tytułu składek za okres od czerwca do lipca 2021 r.

Postanowieniem z 20 marca 2024 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną jako niedopuszczalną na podstawie art. 398² § 1 k.p.c., ponieważ wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekracza kwoty 10.000 zł. Skarżący wartość przedmiotu zaskarżenia określił na kwotę 5.493 zł. Jej wysokość została ustalona

jako suma kwot podanych przez organ rentowy w decyzji z 29 września 2021 r., znak RWA [...] (składki na ubezpieczenia społeczne: 3.543,68 zł + 30 zł odsetki, składki na ubezpieczenia zdrowotne: 1.633,42 zł, składki na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - 285,60 zł).

W zażaleniu zarzucono:

a) na podstawie art. 398³ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. - nieważność postępowania, albowiem wyrok i postanowienie odrzucające skargę kasacyjną w przedmiotowej sprawie wydał SSA X. Y. osoba powołana na w/w stanowisko z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., i jednocześnie beneficjent „dobrej zmiany”. Pan X. Y. na stanowisko Sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie został powołany na mocy uchwały KRS z dnia [...].11.2018 r., nr [...]. Analiza w/w uchwały wykazuje, iż nie uzyskał on poparcia sędziów apelacji rzeszowskiej wystarczającego dla uzyskania nominacji na stanowisko Sędziego Sądu Apelacyjnego. Takie poparcie uzyskał dopiero na etapie uchwały KRS, przy czym należy zaznaczyć, iż w przeciwieństwie do pozostałych sędziów biorących udział w konkursie pan sędzia X. Y. podpisał listy poparcia kandydatów do nowej Krajowej Rady Sądownictwa. Biorąc pod uwagę powyższe należy podnieść zarzut w postaci sprzeczności z przepisami prawa składu sądu orzekającego w danej sprawie/nienależytej obsady sądu zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c. Powyższa wadliwość procesu powoływania Pana sędziego X. Y. i jego korzystanie z tzw. „dobrej zmiany” prowadzi, w przedmiotowych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

b) Naruszenie przepisu art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez ustalenie, iż dopuszczalność skargi w przedmiotowej sprawie jest determinowana wartością przedmiotu sporu i wskazanie, iż przedmiotem postępowania jest „zapłata składek”, gdy w rzeczywistości przedmiotem postępowania i głównym zarzutem jest objęcie skarżącego obowiązkowym

ubezpieczeniem społecznym - wypadkowym, a tym samym skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

c) Naruszenie przepisu art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia i pominięcie, iż spór pomiędzy organem rentowym oraz skarżącym dotyczy nie tylko tej przedmiotowej sprawy, ale jest bliźniaczy w sprawach rozstrzygniętych przez Sąd Apelacyjny w wyrokach z dnia 22 marca 2024 r. (III AUa 211/23) oraz 20 marca 2024 r. (III AUa 945/22) zaś suma wartości przedmiotu zaskarżenia wynosi 12.984 zł.

d) Naruszenie przepisu art. 398¹³ § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, iż skarżący podniósł zarzut nieważności postępowania, zaś Sąd Najwyższy w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania, a tym samym istnieje konieczność wypowiedzenia się Sądu Najwyższego w przedmiocie nieważności postępowania objętego skargą kasacyjną.

e) Naruszenie przepisu art. 398¹³ § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, iż w przedmiotowej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego, a to art. 48 ustawy o sus w zw. z art. 2 i 10 Konstytucji prowadzącego do nieważności postępowania poprzez naruszenie przez organ rentowy, a następnie przez Sądy obu Instancji, podstawowych zasad postępowania administracyjnego, a to:

- zasady zakazu stosowania wykładni rozszerzającej na niekorzyść płatnika poprzez zastosowanie rozszerzającej wykładni przepisu art. 48 ustawy o sus i uznanie, iż mimo że sankcję z w/w przepisu przewiduje się wyłącznie w wypadku niezłożenia deklaracji przez płatnika może być on zastosowany także gdy płatnik złoży deklarację z błędami. Przepis art. 48 sus mówi „Jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej”, brak jest w nim mowy o sytuacji złożenia deklaracji przez płatnika, która zdaniem organu jest niewłaściwa. Przepis ten tym samym kategorycznie określa sytuację kiedy może zostać w/w przepis być zastosowany, a nie ma w nim mowy o złożeniu „deklaracji z błędem”. Tym samym organ powołując się na w/w przepis przekroczył kompetencje ustawowe. Nie można bowiem na niekorzyść płatnika składek rościć sobie możliwość zastosowania przepisu w sytuacji kiedy ustawa na to nie zezwala.

- zasady braku domniemania kompetencji. Zakaz domniemywania kompetencji jest regułą interpretacyjną, która wymaga językowej (ściślej i literalnej)

wykładni przepisów określających kompetencje organów władzy publicznej. Obowiązek ten wywodzi się z zasady państwa prawnego, zasady podziału władzy oraz zasady legalizmu, zgodnie z którą organy władzy publicznej powinny działać na podstawie oraz w granicach prawa. Tym samym organ rentowy naruszył zasadę braku domniemania kompetencji wydając decyzję na podstawie art. 48 *o sus mimo*, iż przepis ten zezwalał wydanie takiej decyzji wyłącznie w wypadku „nie złożenia deklaracji w terminie”. Tym samym decyzja została wydana bez wyraźnej podstawy prawnej, nie w ramach istniejącego przepisu prawa i bez kompetencji organu rentowego.

w konsekwencji:

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż istniała podstawa prawna jak i faktyczna wydania zaskarżonego postanowienia i uznanie, iż dopuszczalność skargi w przedmiotowej sprawie mimo podniesienia zarzutu nieważności postępowania jak i błędnego określenia przedmiotu postępowania determinuje wyłącznie wartość przedmiotu sporu w tej sprawie, mimo, iż zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a także zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, a także o załączanie akt postępowania w sprawach III Aua 945/22 oraz III Aua 211/23 Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i ewentualne łączne rozpoznanie zażaleń.

Pozwany wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

I. Zarzut pierwszy (a) nie jest zasadny, gdyż Sąd Apelacyjny nie orzekał w trybie i na podstawie wskazanych w zażaleniu przepisów art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Przepisy te wyprzedza podany w zaskarżonym postanowieniu art. 398² § 1

k.p.c., określający przesłanki dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawie skarżącego, oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c., nakazujący odrzucenie skargi kasacyjnej na posiedzeniu niejawnym, gdy jest niedopuszczalna ze względu na przesłankę z art. 398² § 1 k.p.c.

Nie jest zasadny zarzut nieważności postępowania łączony z art. 379 pkt 4 k.p.c.

Zażalenie nie wykazuje, iżby sprawę rozpoznał sędzia wyłączony z mocy ustawy – art. 48 k.p.c.

Sędzia powołany na urząd przez Prezydenta RP jest niezawisły i nieusuwalny.

Ustrój i postępowanie przed sądami regulują ustawy art. 176 ust. 2 Konstytucji RP.

Kwestionowanie statusu Krajowej Rady Sądownictwa nie wystarcza do stwierdzenia nieważności postępowania, którą ma na uwadze art. 379 pkt 4 k.p.c.

Nie spełnia się podstawa wyłączenia sędziego na mocy ustawy ani na wniosek (art. 48 i 49 k.p.c.).

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805, z późn. zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją

jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r., poz. 1460, z późn. zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto wyrok lub uchwała Sądu nie mają rangi ustawy. Odnosi się to również do orzeczeń sądów europejskich, skoro ustawa wprost zakazuje kwestionowania statusu sędziego (art. 42a ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych).

W przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim a europejskim (orzeczenie TSUE albo ETPCz) dla sądu polskiego pierwszeństwo ma orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (zob. choćby wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 14 lipca 2021 r., P 7/20; z 7 października 2021 r., K 3/21; z 24 listopada 2021 r., K 6/21; z 10 marca 2022 r., K 7/21).

Nie ma więc prymatu umów międzynarodowych ani orzeczeń Sądów Europejskich, gdyż ustroj i postępowanie przed sądami polskimi to wyłączna kompetencja ustawodawcy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Dopuszcza tylko test niezawisłości albo indywidualny wniosek o wyłączenie sędziego, których nie było ani na etapie wyrokowania ani wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20).

II. Zarzut drugi (b) nie jest zasadny, gdyż decyzja pozwanego nie dotyczyła objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego a tylko wymiaru składek. Treść decyzji ZUS wyznacza przedmiot sprawy przed sądem ubezpieczeń społecznych. Uprawnione jest zatem stwierdzenie, iż przedmiotem sprawy na etapie przed organem rentowym i na etapie sądowym nie był tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, a tylko składka na ubezpieczenia jako pochodna od zobowiązania wynikającego z tytułu ubezpieczenia.

Innymi słowy nieuprawnione jest zapatrywanie, że skarga kasacyjna w tej sprawie jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, gdyż przedmiotem sprawy nie było objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego – art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Dopuszczalność skargi kasacyjnej zależała od wartości przedmiotu zaskarżenia, która była niższa niż dziesięć tysięcy złotych i dlatego skarga kasacyjna była niedopuszczalna – art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Konsekwentnie podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 *in fine* k.p.c. (zob. choćby postanowienia Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10 i z 7 marca 2023 r., III UZ 36/22).

III. Zarzut trzeci (c) nie jest zasadny, gdyż ocena dopuszczalności skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. ma zakres ściśle określony, który nie wykracza poza indywidualną (daną) sprawę, objętą wyrokiem Sądu Apelacyjnego, zatem nie obejmuje rozstrzygnięć w innych sprawach wskazanych w zarzucie. Potencjalne połączenie spraw do wspólnego rozpoznania (art. 219 k.p.c.) również nie miałoby wpływu na zmianę wartości przedmiotu zaskarżenia, mającego wpływ na dopuszczalność skargi kasacyjnej, gdyż połączone sprawy nadal są odrębne.

IV. Zarzut czwarty (d) zasługuje na ocenę podobną jak w odniesieniu do zarzutu pierwszego (a), gdyż powołany art. 398¹³ § 1 k.p.c. jest aktualny dopiero na etapie rozpoznania skargi kasacyjnej, dlatego już choćby z tej przyczyny nie został

naruszony.

V. Zarzut piąty (e), podobnie jak zarzut czwarty, nie trzyma się reguł procedury. Z tej przyczyny, że przedmiotem oceny w ramach zażalenia nie może być badanie zastosowania art. 48 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 2 i 10 Konstytucji, gdyż skarżone odrzucenie skargi kasacyjnej nie obejmuje oceny zgodności z prawem wyroku Sąd Apelacyjny. Taka kontrola to domena zarzutów skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 k.p.c.) wraz z oceną nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), do czego nie doszło, gdyż skarga kasacyjna została odrzucona jako niedopuszczalna. Przedmiotem oceny w ramach zażalenia na odrzucenie skargi kasacyjnej nie są również ustalenia faktyczne, na których Sąd powszechny oparł wyrok objęty skargą kasacyjną (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Z tych motywów oddalono zażalenie (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., zważając na wynik postępowania w sprawie i dotychczasowe obciążenie powódki kosztami na rzecz strony pozwanej.

M.D.

r.g.